

DEJVID GEMEL
GAVRANOVO
SRCE

» TREĆA KNJIGA O RIGANTIMA «

S engleskog preveo

Marko Vojnović

**Čarobna
knjiga**

POSVETA

Gavranovo Srce je s ljubavlju posvećeno uspomeni na Bila Vudforda – velikog, žilavog, manjkavog i toplog čoveka. Tokom Drugog svetskog rata istakao se u bitkama kod El Alamejna, Ancija, Salerna i Monte Kasina i dvaput je bio pohvaljen za galantno ponašanje. Godine 1954. oženio se ženom koju je obožavao, a njenog sina je podigao kao svog. Kako sam već rekao u posveti u romanu *Legenda* 1984. godine, da nije bilo njega Drus Legenda, nikada ne bih stajao na zidinama Dros Delnoka. On je bio srce i duša mnogih junaka koje sam smislio, ali ponajviše Džajma Grajmoha, čija je priča ispričana u ovoj knjizi.

PROLOG

Sunce je bilo na zalasku, a Lanovar je otromboljeno sedeo naslonjen na kamen dok su ga poslednji zraci sunčeve svetlosti obasjavali. Nije bilo mnogo toplote u zamirućem zimskom suncu, pa mu je njegov sjaj na sklopljenim kopcima prijao. Lanovar uzdahnu i otvori oči. Gorostasna prilika Džajma Grajmoha nadnosila se nad njim i gledala ga.

„Daj da te odnesem kod Suđaje, Lane“, rekao je. „Baciće neku drevnu čin i zalečiti te.“

„Uskoro, prijatelju. Moram malo da odmorim i povratim snagu.“

Grajmoh opsova i okrete se. Otpustio je remen koji mu je visio preko ramena i skide masivni dvoručni mač sa leđa. Crna drška je bila dugačka skoro trećinu metra i završavala se oblom, gvozdеном jabukom. Nakrsnica nije bila ravna već divno iskovana u obliku raširenih krila sokola u lovu. Isukavši iz korica sečivo dugo sto trideset centimetara, Grajmoh stade da posmatra mač po sve slabijem svetlu. Na sečivu je i dalje bilo krvi, i on je obrisao skutom svog crnog ogrtača. Neposredno kraj njega, Lanovar podiže krvavu tkaninu kojom je pritiskao ranu na stomaku. Manje je krvario, a bol je gotovo nestao. On pogleda naviše ka Grajmohu.

„Toj grdosiji je mesto u Druaškom muzeju“, rekao je. „Anahronična je.“

„Ne znam šta ti to znači“, promumlao je Grajmoh.

„Da ne pripada ovom vremenu. To sečivo je stvoreno da prodre kroz pločani oklop, a njega više niko ne nosi.“

Grajmoh uzdahnu. Vrativši mač u korice, seo je kraj prijatelja. „Ne pripada ovom vremenu, kažeš?“, rekao je. „Onda je on poput

nas, Lane. Trebalo je da budemo rođeni u vreme *pravih* gorštačkih kraljeva.“

Krv je sporo curila kroz tkaninu koja je pritiskala izlaznu ranu na Lanovarovim donjim leđima. Bila je to tamna mrlja koja se širila po zabranjenom plavo-zelenom ogrtaču Riganata. „Moram ponovo da ti pritisnem ranu“, rekao je Grajmoh.

Lanovar se nije protivio kad ga je njegov sadrug povukao napred, niti je išta osetio kada je Grajmoh pritisnuo novu tkaninu na ranu. Lanovarov um nakratko odluta.

Ponovo je video uspravljen kamen i čoveka odevenog u crno koji je stajao kraj njega. Bilo je besmisleno žaliti sada, ali je trebalo da veruje svom instinktu. Duboko u sebi je znao da se Mojdartu ne može verovati. Kada su im se pogledi susreli, video je mržnju u njegovim tamnim očima.

Mojdart je obećao da će burnim godinama doći kraj – neće više biti besmislenog prolivanja krvi, uzaludnih zavada, ubijenih vojnika i pripadnika klanova. Te noći će se, kraj uspravljenog kamena, on i Mojdart rukovati i okončati to divljaštvo. Sa svoje strane Mojdart se složio da uputi peticiju kralju da pomiluje klan Riganata i da mu se vrate njegove počasti.

Lanovarov crni ratni gonič, Gavran, duboko je režao kada su izašli na čistinu. „Tiho, dečko“, šapnuo je Lanovar. „Ovo je završetak bitke, a ne njen početak.“ Prišao je Mojdartu i pružio ruku. „Dobro je što možemo ovako da se sretnemo“, rekao je. „Ova zavada je predugo mučila celo gorje.“

„Da, večeras je svemu kraj“, složio se Mojdart i povukao se u senku kamena.

Delić trenu Lanovar je stajao nepomično i dalje ispružene ruke. A onda je začuo kretanje u žbunju sa leve i desne strane i vide naoružane prilike kako izlaze iz svojih skrovišta. Šestorica vojnika sa musketama iskočiše i okružiše rigantskog starešinu. Još nekoliko njih se pojavi sa isukanim sabljama. Gavran se pripremi na juriš, ali ga Lanovar zaustavi jednom rečju. Rigantski starešina je stajao nepomično. Po dogovoru, na sastanak je došao nenaoružan.

Bacio je pogled ka Mojdartu. Plemić se osmehivao, ali u njegovim tamnim, zaklonjenim očima ne beše radosti. Umesto nje iz njih je iskrila mržnja – duboka i sveprožimajuća.

„Dakle tvoja reč ničemu ne вреди“, reče mu Lanovar tiho. „Garantovao si mi bezbednost.“

„I imaćeš je, rigantsko đubre“, odgovori Mojdart. „Bezbedno ćemo te sprovesti u zamak. Bezbedno ćemo te odvesti u tamnicu. A zatim ćeš biti bezbedan dok se budeš peo uz svaki stepenik do vešala.“

U tom trenu se začu gromoglasan borbeni poklič. Masivna prilika jurnu ka njima sa ogromnim dvoručnim mačem podignutim visoko iznad glave. Donji deo lica mu je bio zaklonjen crnim šalom, a njegova tamna odeća nije nosila oznake klana. Lanovar se obradova.

Bio je to Grajmoh!

Iznenadeni vojnici se okrenuše ka ratniku koji je jurišao na njih. Ispalili su nekoliko hitaca, ali ga nijedan nije pogodio. Ogromni mač se sruči nadole i zaseče jednog od vojnika od ramena do stomaka pre nego što je, uz šikljanje krvi izašao iznad kuka s druge strane tela. Usled panike koja je nastupila zbog napada, Lanovar skoči nalevo, dohvati jednu od musketa za cev i istrgnu je iz ruku zapanjenog vojnika. Kada je pokušao da povрати oružje, Lanovar ga tresnu kundakom po licu i obori na zemlju. Drugi musketar pojuri ka njemu. Gavran divlje zareža i skoči na čoveka zarivši mu zube u vrat. Lanovar namesti musketu na rame i pogledom stade da traži Mojdarta. Plemić se sakrio u žbunje. Novi hici se začuše. Dim iz oružja je lelujao poput izmaglice, a vazduh je mirisao na sumpor. Grajmoh, vitlajući ogromnim sečivom na sve strane, baci se na musketare. Iza gorostasnog ratnika jedan vojnik sa sabljom u ruci potrča ka njemu. Podigavši ponovo otetu musketu, Lanovar hitro opali. Zrno pogodi balčak vojnikovog uzdignutog oružja i odbi se pogodivši nesrećnika direktno u desno oko. S druge strane proplanka pojaviše se još tri musketara. Gavran, čeljusti crvenih od krvi, jurnu na njih. Prvi je umro vrišteći. Druga dvojica su pucala u podivljalog psa. Gavran se strovali na tlo.

Lanovar odbaci musketu i potrča ka Grajmohu. Musketari, ispražnjenog oružja stadoše da se udaljavaju od razjarenog gorostasa. Mnogi od vojnika naoružanih sabljama ležali su mrtvi dok su drugi pobjegli u šumu. Lanovar priđe ratniku umrljanom krvlju.

„Idemo! Odmah!“, viknuo je.

Kako su se okrenuli, Mojdart izađe iza jednog drveta. Grajmoh ga je video – kao i kuburu duge cevi u njegovoj ruci. Bezuspješno je pokušao da stane ispred Lanovara ne bi li ga zaklonio. Zrno prođe kroz Grajmohov crni ogrtač, zabi se u stomak odmetnutog starešine i izađe mu kroz leđa. „To ti je za Rejenu!“, povika Mojdart.

Lanovara istog trena izdadoše noge. Grajmoh posegnu nadole, podignu paralizovanog prijatelja i prebaci ga preko ramena. Potom pobeže u šipražje koje se prostiralo duž staze. Isprva je bol bio neopisiv, ali se ubrzo Lanovar onesvestio. Kada je došao sebi, nalazio se ovde na obronku planine, a bol je skoro prestao.

„Kako se osećaš?“, zapita Grajmoh.

„Ne baš sjajno“, priznade Lanovar. Gorostasni ratnik ponovo se pobrinu za ranu i nasloni prijatelja nazad o kamen. Lanovar poče da klizi postrance. Pokušao je da se zadrži desnom rukom. Ruka se zgrčila, ali se nije pomerila. Grajmoh ga uhvati na vreme i za tren ga je držao privijenog na grudi. „Uglavi me između dva kamena“, prošaputa Lanovar. Grajmoh ga je poslušao.

„Je l' ti toplo? Deluješ kao da ti je zima, Lane. Naložiću vatru.“

„Znaće gde smo. Nemoj to da radiš.“ Posegao je levom rukom i uhvatio meso svoje leve butine. „Ne osećam nogu.“

„Rekao sam ti. Zar ti nisam rekao?“, zavapi Grajmoh. „Taj je zmija. Nema u sebi ni trunku časti.“

„Da, rekao si mi.“ Lanovar stade da drhti. Grajmoh mu priđe, skide svoj crni ogrtač i uvi ga oko prijatelja. Pogledao je Lanovarove čudne oči – jedno zeleno, a drugo smeđe.

„Malo ćemo se odmoriti“, rekao je. „Onda ću pronaći Suđaju.“

Džajm Grajmoh se približi ivici litice i pogleda niz obronke planine. Nije bilo tragova potere, ali svakako su ih tražili. Pogledao je nazad ka ranjenom prijatelju. Iznova i iznova je premetao ceo događaj po glavi. Trebalo je da dođe ranije. Umesto toga on je išao brdskim putem kako bi izbegao da ga Lanovar primeti i time je odužio put. Kada se ispeo navrh uspona, video je skrivene vojnike i svog prijatelja kako ulazi u zasedu. Stavivši šal preko lica, Džajm je isukao svoj mač i pohitao nizbrdo ne bi li se bacio na neprijatelja. Rado bi dao sopstveni život da spase Lanovara.

Sunce je zalazilo, a temperatura je brzo padala. Džajm se stresao. Ovako visoko nije raslo mnogo toga što je moglo da posluži za ogrev. Ovde nije bilo drveća. Ponovo je prišao Lanovaru. Rigantski starešina je bio sablasno bleđ, a oči i obrazi su mu bili upali. Džajmov crni ogrtač mu je visio preko ramena poput tamnog pokrova. Džajm mu obrisao rukom čelo. Ranjeni Rigant otvori oči.

Džajm primeti da mu prijatelj gleda zalazak sunca i nebo koje je popimalo grimiznu boju. Suton je bio prelep, i Lanovar se nasmeši. „Volim ovu zemlju“, rekao je, a glas mu je zvučao snažnije. „Volim je svim srcem, Džajme. Ovo je zemlja heroja. Jesi li znao da je veliki Konavar rođen nepuna tri kilometra odavde? Kao i ratni kralj, Bejn. Kraj tri potoka se nalazilo selo.“

Džajm je slegnuo ramenima. „Sve što znam o Konavaru jeste da je imao tri metra i magični mač koji je iskovan od munje. Taj mač je mogao da mi posluži pre dva sata. Nijedno kopile ne bi ostalo živo.“

Ućutaše. Džajm oseti kako postaje dezorijentisan. Osetio se kao da sanja. Vreme je izgubilo svaki smisao, čak je i vetar prestao da duva. Tek pala noć je bila tiha i bezgranično mirna.

Lanovar umire.

Misao mu je došla nepozvana, i bes se rasplamsa u njemu. „Gluposti!“, rekao je naglas. „Mlad je i jak. Uvek je bio jak. Odneću ga Sudaji. Nebesa mi, uradiću to!“

Džajm kleče i, uzevši Lanovara u naručje, ustade. Lanovarova glava je bila naslonjena na Džajmovo rame. Mesečina ih je obasjavala. „Idemo sad, Lane.“

Lanovar zastenja, a lice mu se zgrči od bola. „Spusti... me.“

„Moramo da nađemo Suđaju. Ona će imati neku čin. Šuma Drveta želja je takođe magična.“

U umu je video šumu i zamislio je stazu kojom moraju proći. Bili su udaljeni više od šest kilometara, a delom tog puta nisu imali gde da se zaklone. Dva sata napornog hodanja.

Dva sata.

Džajm je osetio kako mu se niz šake sliva Lanovarova krv. Tada je Džajm shvatio da nemaju dva sata. Kleknuo je i položio prijatelja na zemlju. Suze su mu zamaglile pogled. Njegovo veliko telo stade da se trese. Borio se da suzdrži tugu, ali ga je ona potpuno preplavila. Tokom svih dvadeset godina njegovog života postojala je samo jedna sigurnost: znanje da mu je Lanovar prijatelj i vera da će zajedno promeniti svet.

„Brini o Gijani i bebi.“

Džajm udahnu duboko i obrisa suze sa lica. „Daću sve od sebe“, reče glasom koji se lomio. Njegov um ustuknu od sadašnjeg trenutka i vrati se u prošlost: u dane detinjstva i mladosti, šala i avantura. Lanovar je oduvek bio nesmotren, ali lukav. Lako je zapadao u nevolje, ali je bio dovoljno snalažljiv da izbegne bilo kakve posledice.

Ne i ovog puta, pomisli Grajmoh. Osetio je suze kako mu ponovo naviru na oči, ali ih je sada pustio da teku u tišini. Tada mu se u umu ukaza Gijanino lice. Nebesa, kako će njoj da kaže?

Bila je trudna do zuba, a beba je trebalo svaki dan da se rodi. Pomisao na rođenje deteta je navelo Lanovara da veruje Mojdartu. Koliko sinoć je rekao Džajmu da ne želi da mu dete odrasta u nasilnom svetu u kojem su oni živeli. Rigantski starešina je sa žarom govorio o mogućnosti mira dok su sedeli u njegovoj maloj kolibi s travnatim krovom i večerali. „Želim da mi sin bude slobodan da s ponosom nosi rigantske boje, a ne da ga love kao odmetnika. Ne tražim mnogo, zar ne?“ Gijana je ćutala, ali se Lanovarova mlađa sestra, crvenokosa Mav, ogłosi.

„Možeš da tražiš šta hoćeš“, rekla je. „Ali Mojdartu se ne može verovati. Svim srcem sam u to ubeđena!“

„Slušaj Mav“, rekla mu je crnokosa Gijana ušavši u glavnu sobu i polako se spustivši u staru fotelju. Na njoj nije bilo jednog rukohvata, a konjska dlaka je virila kroz rupu u koži sedišta. „Mojdart te mrzi“, nastavila je. „Krvlju se zakleo da će ti glavu nabiti na kolac.“

„Sve je to politika, ženo. Mir sa gorštačkim Rigantima znači veći prihod od poreza za Mojdarta i kralja. Znači da će više trgovaca prolaziti planinskim prelazima. Kralj mari za zlato. Ne za glave na kopljima. Kao jedan od njegovih barona, Mojdart će morati da uradi ono što ide u kraljevu korist.“

„Povešćeš Grajmoha sa sobom“, insistirala je Gijana.

„Neću. Treba da se sastanemo sami i bez oružja. Povešću Gavrana.“

Mav je kasnije te noći došla do kuće gorostasnog ratnika koji je sedeo u dovratku. Obično, kada bi mu prišla, srce bi počelo brže da mu kuca i teže bi disao. Mav je bila najlepša žena koju je Grajmoh ikada video. Nadao se da će smoći hrabrosti da joj kaže to, ali ipak ništa nije učinio kada je mladi ratnik po imenu Kalofer počeo javno da joj se udvara. On je trenutno bio na severu trgujući među Crnim Rigantima. Kada se bude vratio, on i Mav će zajedno hodati oko drveta.

Džajm podiže pogled kad mu se Mav približila. „Ići ćeš s njim bez obzira na sve“, rekla je.

„Naravno da hoću.“

„Pazi da te ne vidi.“

Džajm se nasmejao. „Odličan je s mačem i dobar je u tuči, ali je očajan u šumi. Neće me videti.“

Gijana im se pridružila. Mav zagrlila trudnicu i poljubi je u obraz. Džajm Grajmoh se zapita kakav bi bio osećaj kad bi Mav poljubila njega. Pocrveneo je od te pomisli. Gijana se protegnu i pritisnu donji deo leđa dlanovima. Od tog pokreta stomak joj je delovao ogromno. Džajm se nasmejao. „Trudnoća stoji nekim ženama“, rekao je. „Koža im blista, kosa sija. Muškarci kad ih vide, razmišljaju o čudima prirode. To nije slučaj s tobom.“

„Da, sad je stvarno ružna“, uzvratila Mav. „Ali čim rodi tog malog probisveta, opet će biti vitka i prelepa. Ali ti, grdosijo, ti ćeš uvek

biti ružan.“ Osmeh nesta sa njenog lica. „Zašto Mojdart toliko mrzi Lanovara?“

Džajm slegnu ramenima. Istina ga je pritiskala. Grizla ga je za srce, ali nije mogao da je izgovori. Lanovar je bio dobar i hrabar čovek. Posedovao je mnoge vrline i tek nekoliko mana. Nažalost, jedna od njih je bila i ta da su mu žene bile neodoljive. Pre nego što se venčao s Gijanom prošlog proleća, Lanovara su više puta videli u Eldejkeru. Malo njih je znalo za ženu s kojom se tamo viđao, ali Džajm Grajmoh je znao. Sumnjao je da Mojdart takođe zna. Rejena Tremejn je bila lepotica, u to nije bilo sumnje. Visoka i vitka, posedovala je životinjsku gracioznost koja je uzburkala mnoga muška srca. Prva afera sa Lanovarom je bila kratka, a rastanak naizgled ogorčen.

Rejena se četiri meseca kasnije udala za Mojdarta. Ceremonija održana u katedrali Eldejкера bila je grandiozna.

U roku od godinu dana krenula su govorkanja da im je brak na klimavim nogama.

Lanovar je počeo da se čudno ponaša i ponekad ga nije bilo danima. Džajm, zabrinut za svog starešinu i prijatelja, krišom ga je pratio jednog jutra. Lanovar je otišao do jedne napuštene lovačke kolibe visoko u brdima. Nakon sat vremena jedna žena je dojahala sama. Džajm se iznenadio kada je prepoznao Rejenu.

Kraj njega Lanovar prostenja. Zvuk trže Džajma i vrati ga u bolnu sadašnjost. Lanovarovo lice je bilo okupano znojem, a dah mu je bio plitak i težak. „Nikada se... nisam plašio... smrti, Džajme“, rekao je.

„Znam.“

„Sad se plašim. Sin samo što mi se... nije rodio, a ja mu... nisam dao duhovno ime.“

U daljini se začu zavijanje vuka.